



GIANNI VERSACE

RETROSPECTIVE

W BOOKS



GIANNI VERSACE

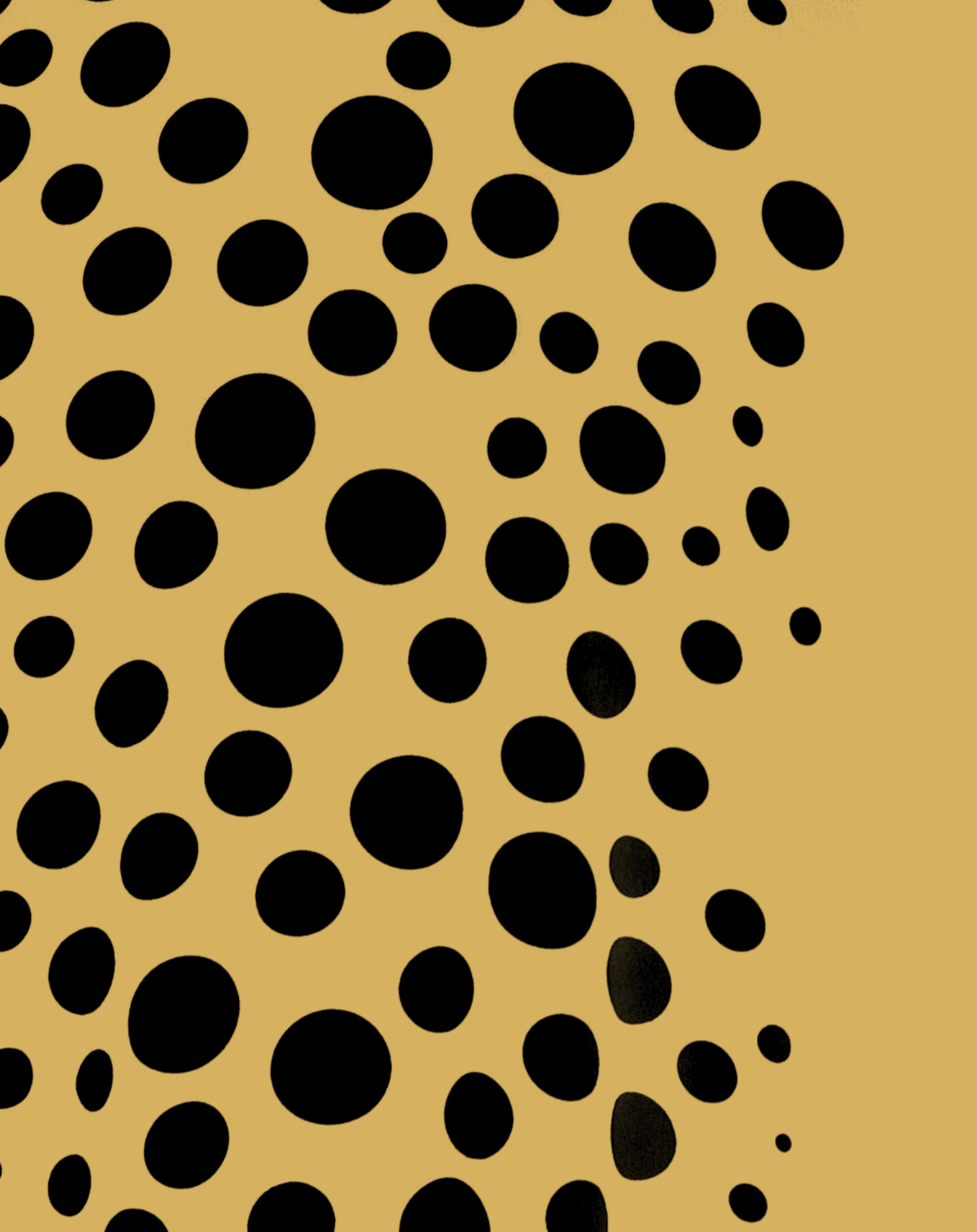
RETROSPECTIVE

Karl von der Ahé & Saskia Lubnow



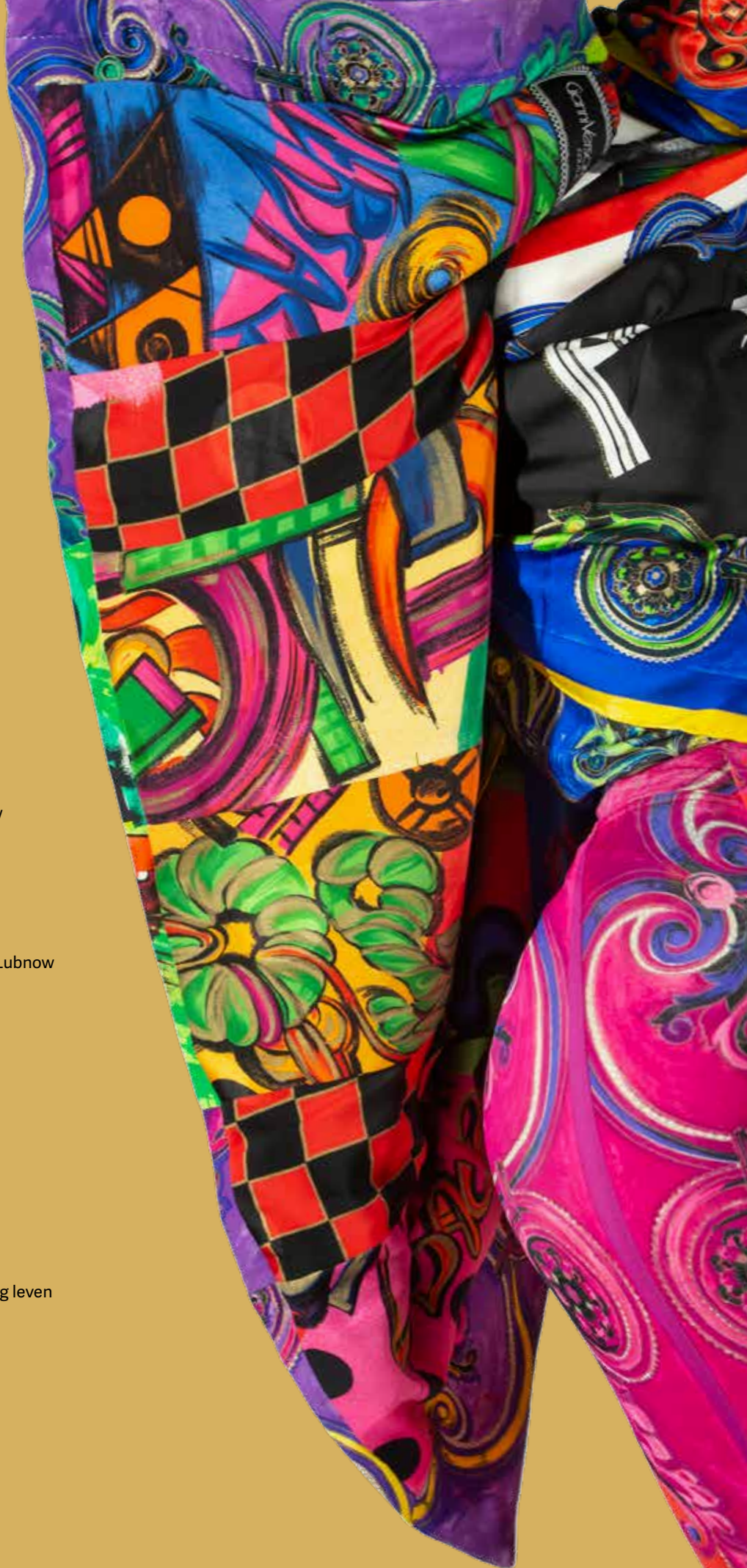
ATELIER
VERSACE





INHOUD

- 13 Voorwoord – Andreas Blühm
- 16 Mijn jaren met Gianni Versace – Bruno Giansesi
- 21 Het gebeurde op het hoogtepunt van zijn carrière
– Doris Brugger
- Gianni Versace** - Karl von der Ahé & Saskia Lubnow
- 24 Proloog
- 26 De climax - De catwalk die alles veranderde
- 34 Epiloog
- Versace's Inspirations** - Karl von der Ahé & Saskia Lubnow
- 38 Italian Modernism
- 50 Italo Pop
- 62 American Pop Art
- 78 Magna Graecia
- 90 Barocco
- 104 South Beach Stories
- 122 Subcultures
- 142 Simply Beautiful
- 154 100% Silk
- 165 Versace en het beeld - Mythologie, macht en eeuwig leven
– Fabienne Chiang
- 170 Gianni Versace's leven
- 171 Bibliografie
- 172 Noten
- 174 Over de auteurs





De looks voor herfst/winter 1992-93 met Linda Evangelista, Naomi Campbell, Gianni Versace en Christy Turlington. Foto door Mondadori Portfolio © Bridgeman Images

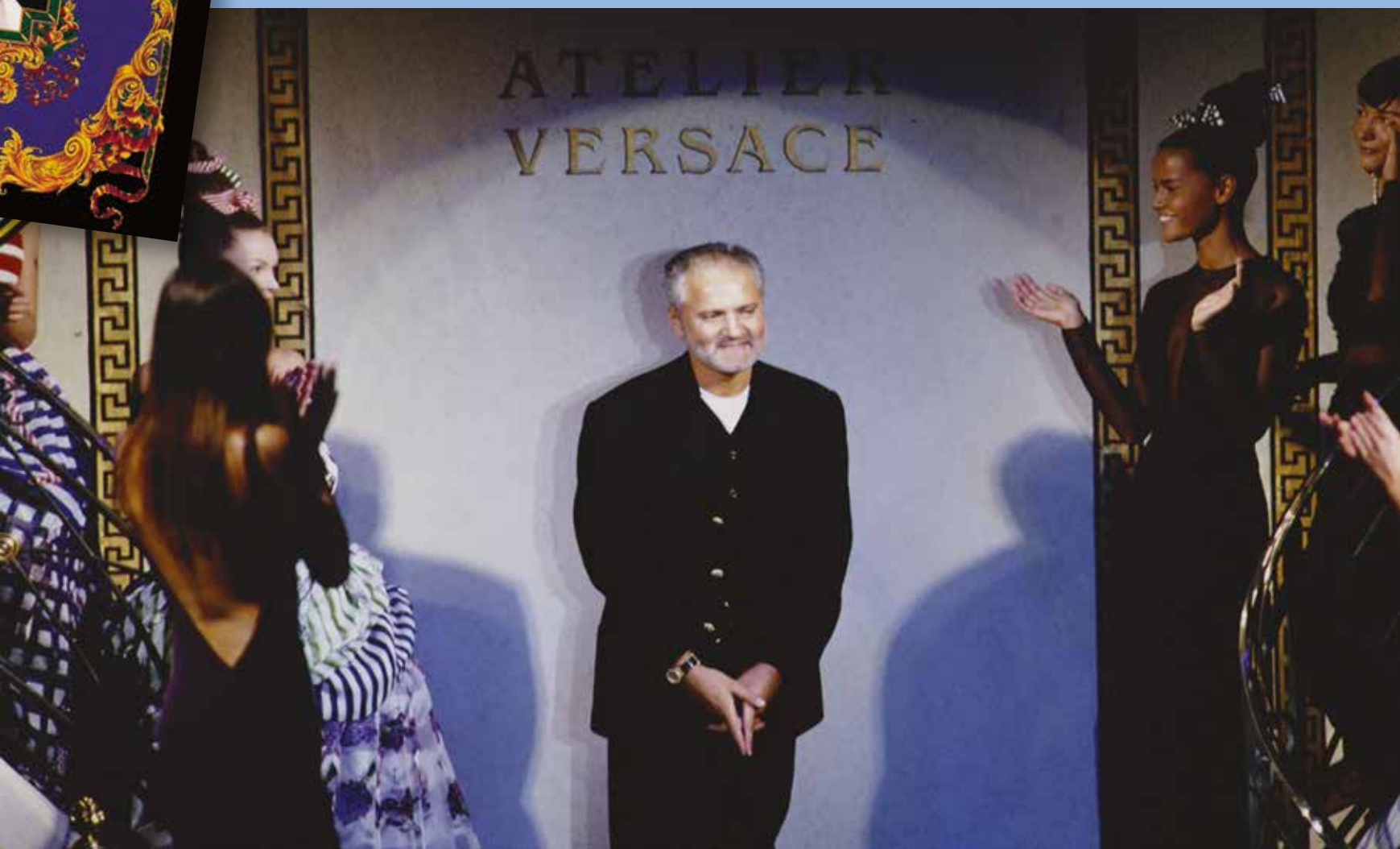
Bloemen voor Madonna van Gianni Versace, aan het einde van de Atelier Versace runway show voor herfst/winter 1995-96 in Parijs. Foto door Pierre Vauthey © Getty Images





Elton John met Gianni Versace tijdens de opening van de Versace winkel in Londen, 1992.
Foto door Duncan Raban/Popperfoto © Getty Images

Gianni Versace aan het einde van de Atelier Versace runway show lente/zomer 1993 in Parijs.
Foto door Thierry Orban © Getty Images





Gianni Versace, 1976.
Foto door Adriano Alecchi/Mondadori
© Getty Images

Gianni Versace

Retrospective

Voorwoord

ANDREAS BLÜHM

ALGEMEEN DIRECTEUR GRONINGER MUSEUM

De creaties van Gianni Versace in een gebouw van Alessandro Mendini, het is een museale droom die werkelijkheid is geworden. Beiden zijn grote Italianen, beiden hebben kunst- en cultuurgeschiedenis van de late twintigste eeuw geschreven, beiden werkten tegelijkertijd in Milaan.

Versace vestigde zich in de Lombardische stad in 1972. Alessandro Mendini was weliswaar vijftien jaar ouder dan de modeontwerper, maar ook hij stond toen nog aan het begin van zijn wereldwijde faam. De designgroep Alchimia, waar Mendini lid van was, werd pas in 1976 opgericht, en Memphis nog later, in 1981. Mendini en Versace werkten weliswaar nooit samen, maar zij representeren allebei het postmodernisme, een stroming die internationaal stijlbepalend was. Een royaal gebruik van kleur, exuberantie en het vrij citeren uit de decors en ornamenten van het verleden zijn gedeelde kenmerken.

Gianni Versace groeide op in de stad Reggio di Calabria, in de zuidelijke streek Calabrië. De afstand tussen Reggio en Milaan meet ca. 1.250 km: niet alleen geografisch, maar ook cultureel een enorme weg om te overbruggen (de afstand van Groningen naar Milaan is met ca. 1.150 km korter!). Toen Versace zich in Lombardije vestigde, moest hij daar opboksen tegen de vooroordelen van de noorderlingen over de zuiderlingen en het dominante mode-establishment.

Het Groninger Museum, voltooid in 1994, is met zijn spraakmakende en kleurrijke gebouwen de grande finale van het internationale postmodernisme. Zo werd de provinciehoofdstad in het noorden van Nederland een pelgrimsoord voor veel liefhebbers van deze periode en van Italiaans design. Nu treden Alessandro Mendini en Gianni Versace voor de eerste keer met elkaar in een artistieke dialoog.

Voor de generatiegenoten van Versace zal de tentoonstelling een trip down memory lane zijn; voor de jongeren een reis naar het verleden, een tijdperk met MTV maar zonder internet, met modetijdschriften maar zonder influencers. De samenstellers van de tentoonstelling, Karl von der Ahé en Saskia Lubnow, leggen overtuigend uit dat Gianni Versace meer was dan een mode-icoon. Hij representeert een tijdperk waarin voor vrijheid en gelijke rechten werd gevochten. Na de val van de Berlijnse Muur in 1989 was er hoop op een betere wereld die de verlamrende conflicten tussen Oost en West voor goed achter zich zou laten.

Deze tentoonstelling is tot stand gekomen dankzij de medewerking van velen. Anders Klintborg legde de link met de Berlijnse Versace-kenners Karl von der Ahé en Saskia Lubnow. Zij hebben het vertrouwen van de particuliere bruikleengevers die hun waardevolle en fragiele bezittingen, allemaal uit de tijd van Gianni Versace zelf, royaal ter beschikking stelden. Voor het eerst zijn hier ook topstukken uit het Metropolitan Museum in New York te zien.

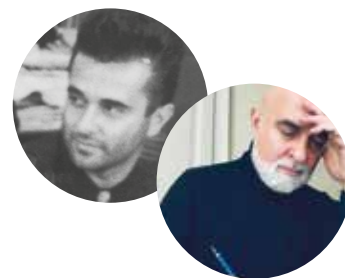
We zijn blij dat we met Nathalie Crinière en Tomoko Nishiki van Agence NC in Parijs topsterren van het tentoonstellingsdesign voor ons project hebben kunnen winnen. Zij hebben samen met het team van het Groninger Museum, onder leiding van Fabienne Chiang en Fabiola Bierhoff, deze spectaculaire expositie gerealiseerd.

Onze grote dank gaat uit naar de samenstellers, de bruikleengevers, allen die geholpen hebben en last but not least onze begunstigers en sponsors. Na twee donkere winters met een pandemie die het museumbezoek belemmerde hopen we nu dat veel mensen zich in Groningen door Gianni Versace's werk laten inspireren.

Mijn jaren met Bruno Gianesi

Gianni Versace

VOORMALIG HOOFD ONTWERPKANTOOR EN THEATERPROJECTEN VERSACE



In 1984 begon ik voor het modehuis Versace te werken als een gewone assistent zonder voorkennis van de mode-wereld. Mijn bekwaamheden en vaardigheden groeiden door hard werken en vastberadenheid, en Gianni Versace's waardering voor mijn inspanningen groeide in de loop der jaren, totdat ik uiteindelijk zijn eerste assistent werd, het hoofd van het ontwerp bureau en de persoon die de leiding over de theaterprojecten kreeg.

Ik had voor geen enkele andere ontwerper kunnen werken, want Gianni en ik deelden een gevoel voor esthetiek, een liefde voor schoonheid en een passie voor theater, film en dans. Gianni hield van schoonheid in alle dimensies en kunstvormen. Hij had een gevoel voor schoonheid dat stereotypen, vooroordelen, clichés en bekrompen moraal oversteeg; hij had een bevrijd gevoel, was tijdloos en onbegrensd, met een bewustzijn van de toekomst zonder het verleden te vergeten. Het weerspiegelde zijn passie voor het neoclassicisme en het oude Griekenland, maar ook voor de avant-garde, het futurisme en de popart, die hij graag naast elkaar plaatste en contrasteerde om een dialoog te creëren.

Ik werkte voor Versace van 1984 tot 1999 en had het geluk het gouden tijdperk van de mode, de ware creativiteit, topmodellen en de glamoureuze jaren mee te maken. Maar bovenal leerde ik, aan de zijde van Gianni Versace, van kunst en theater te houden en werd ik opener en nieuwsgieriger naar andere landen en culturen. En ik leerde snel te denken. Gianni was me altijd een stap voor. Zijn nieuwsgierigheid naar zijn omgeving en alles wat hem omringde bracht hem ertoe te anticiperen op trends en modes. Hij stond nooit stil, altijd klaar om nieuwe projecten en

16





Gianni Versace met Bruno Gianesi et al. in zijn studio in Milaan, 1986. Foto door David Lees © Getty Images



Proloog

KARL VON DER AHÉ EN SASKIA LUBNOW

“Toen ik na de analyses, aanvullende analyses, CAT-scans, enzovoort, besepte dat het mogelijk was dat ik op nog geen vijftigjarige leeftijd gewoon kon dood gaan, zei ik tegen mezelf: ‘Nou, elke dag die ik vanaf nu leef – dat is mijn feest’. Ik dacht: ‘Benissimo. Als ik moet sterven, dan kan ik God danken dat ik negenenviertig fantastische jaren heb geleefd. Ik heb geen spijt; ik heb altijd gedaan wat ik wilde. Ik heb een prachtige familie, een rustig persoonlijk leven. Ik hou van het werk dat ik doe. Bovendien heb ik het voorrecht gekregen om voor het theater te ontwerpen, en ik heb de grootste kunstenaars van deze eeuw leren kennen. Ik bedoel iedereen, van Rauschenberg tot Twombly. Toen ik tweeëntwintig was, heb ik zelfs Picasso ontmoet. Wat wil een mens nog meer?’” – Gianni Versace¹

Vijfentwintig jaar geleden, op 15 juli 1997, maakten twee kogels, afgevuurd door een seriemoordenaar voor villa Casa Casuarina in Miami Beach, een einde aan het leven van de Italiaanse modeontwerper Gianni Versace. Vijf dagen later schreef zijn vriend en metgezel Richard Martin, toenmalig conservator van het Costume Institute van het Metropolitan Museum of Art in New York: “Hij stierf de dood van een invloedrijk man omdat hij er een was.”² Versace was in 1997 inderdaad op het hoogtepunt van zijn succes en had een grote invloed op de mondiale modewereld en daarbuiten. Dit wordt duidelijk in hoe Martin zijn artikel eindigt: “Maar niemand vermoordt een kleermaker. Jaloerse dwazen vermoorden cultuurmakers – zij die de briljante, indringende gebaren voor de samenleving maken.”

Twintig jaar later regisseerde Ryan Murphy de serie *American Crime Story II, The Assassination of Gianni Versace*, die wereldwijd werd uitgezonden. De serie begint met de moord op Versace, maar bevat niet het commentaar van Richard Martin uit 1997. In plaats daarvan neemt

de serie de gebruikelijke stereotypen over van de hedendaagse tabloids over homoseksualiteit en de maffia, omdat Versace homo en Italiaan was.

Zelfs vandaag de dag is Gianni een van de modeontwerpers waarnaar het vaakst wordt gezocht op Google. Het bedrijf dat hij oprichtte bestaat nog steeds, dankzij zijn broers en zussen die het met succes blijven runnen. Het Huis van Versace reproduceert Gianni's patronen, silhouetten en kleuren in nieuwe combinaties sinds de lente/zomercollectie van 2018, die in de herfst van 2017 op de catwalk werd gepresenteerd als een 'Tribute Collection' – twintig jaar na zijn dood. Bovendien blijven zijn ontwerpen in een verscheidenheid van producten verschijnen. Voor een bescheiden bedrag kan iedereen online Versace-kleding, accessoires of interieurdesign kopen. Gianni's ontwerpen maken ook vandaag nog deel uit van de popcultuur.³

Hoe kan een mode-ontwerper zo'n impact hebben, zelfs na zijn dood? Hoe heeft hij bereikt wat anderen niet konden? Wat maakte hem veel meer dan een mode-

ontwerper, maar in feite een tijdloze culturele influencer? Deze vraag proberen we al jaren te beantwoorden door ons bezig te houden met zijn bijdrage aan de mode, te praten met zijn vrienden, medewerkers en kennissen, de boeken te bestuderen die hij heeft gepubliceerd, de interviews die hij heeft gegeven, en de talloze teksten die over Versace zijn geschreven. Wij zijn van mening dat als we het succes van Gianni Versace beter begrijpen, we ook veel zullen leren over zijn tijd: de jaren 1970, 1980 en 1990 in Italië, Europa en de wereld. Het was een tijd van fundamentele veranderingen in de economie, politiek en cultuur. Zoals Walter Benjamin schreef: “de confrontatie met de mode van vorige generaties is een zaak van veel groter belang dan we gewoonlijk veronderstellen”.⁴

Toen Versace in 1994 in een interview voor het politieke tijdschrift *L'Espresso* werd gevraagd naar het geheim van zijn succes, antwoordde hij: “Ik sta graag op een uitkijkpost van waaruit ik kan zien waar de wereld zich beweegt. Een goede kleermaker moet in staat zijn het tijdperk waarin hij of zij leeft te weerspiegelen.”⁵ In 2022, precies 25 jaar na zijn dood, dient dit boek als een samengestelde presentatie van zijn mode, als een reis door de tijd die Versace's succes probeert te analyseren en visueel uit te leggen aan de hand van zijn gedurfde werk in de mode en zijn constante zoektocht naar vernieuwing. Dit boek onthult de bronnen van zijn inspiratie en laat zien hoe Versace deze toepaste gedurende zijn verschillende creatieve periodes. Het plaatst zijn werk in de culturele context van de tijd, en het sluit aan bij de bewering van de Italiaanse journaliste Valeria Braghieri in haar artikel 'Due Spari a Ocean Drive' (Twee schoten op Ocean Drive): een heel tijdperk eindigde met de moord op Gianni op die ene dag in juli.⁶



Gianni Versace in Milaan, 1978.
Foto door Maria Mulas
© Bridgeman Images

Herfst/Winter 1991-1992

Ready-To-Wear

De catwalk die alles veranderde

I'll be your baby tonight,
Robert Palmer & UB40 **22**



Jas en rok
Jas van roze wol, rok van zwart viscose tricot

Everybody,
Jamal Windsor **30+32**




Ensemble
Zwarte nylon pannefluweel

You do something to me,
Sinéad O'Connor **58+59**




Mantel
Bedrukte zijden twill met astrakan bont

60



Ensemble
Bedrukte zijde stretch fluweel

61



Ensemble
Bedrukte zijden twill

28

Every time we say goodbye,
Ella Fitzgerald **77**



Ensemble
Zwarte wolblend crêpe in effenbinding

Freedom! '90,
George Michael **79**



Jurk
Rode wol crêpe en zijden georgette

*Why can't we live together,
Tommy Thomas*

35



Ensemble
Bedrukte zijden fluweel



36

Ensemble
Bedrukte zijden fluweel

*I heard it through the grapevine,
Credence Clearwater Revival
(pret-a-porter)*

51



Ensemble
Violet wolblend knitwear



55

Ensemble
Jas van zwart leer, rok van zijden georgette
en zijden cady

*I've been thinking about you,
Londonbeat*

64



Jas, top en rok
Jas en top van tartan wolblend bouclé, rok
van tartan wolcrêpe in effenbinding



65

Jas
Tartan wol-mohairblend bouclé



66

Mantelpak
Tartan wol-mohairblend bouclé



69+70

Ensemble
Blouse van bedrukte zijden twill, jeans van
bedrukt katoenen denim

*I heard it through the
grapevine,
Credence Clearwater
Revival*

106



Ensemble
Jas van zwart leer met applicaties van strass,
kralen, steentjes, braid en gouden lamella
spiralen, rok van zijden georgette en zijden cady



108

Jurk
Zijden crêpe georgette, volledig geborduurd
met appliqués van glazen kralen, strass en
steentjes

Look 22, 30/32, 35, 36, 51, 55, 58/59, 60, 61, 66, 69/70, 77, 79, 109
Met dank aan Antonio Caravano

Look 64, 65
Met dank aan Eri Kakkava

Look 108
Met dank aan Bärbel & Jochen Kuhbier



Tuniek
Callaghan by
Gianni Versace, jaren '70
Beige wol
Met dank aan
Dreamrealizer

*Ik heb geleerd
dat de ware
kunstenaar
een ambachts-
man is.* – Gianni Versace²⁷



HET BEGIN IN MILAAN

Gianni Versace verscheen niet uit het niets, en vertrok ook niet zomaar ergens heen. Hij werkte als stoffeninkoper voor zijn moeder Francesca en in haar atelier had hij de grondbeginselen van textiel en kleermakerij geleerd. In 1972 verliet hij Reggio di Calabria om te gaan werken voor Noord-Italiaanse modebedrijven. Hij kwam terecht in Milaan, een grote industriële stad met oude ambachtelijke tradities en een levendige designscene. Na meer dan twee decennia van economische bloei was Italië steeds meer een geïndustrialiseerd land geworden. Het was typisch Italiaans dat grote industriële bedrijven al in een vroeg stadium innovatieve ontwerpen voor hun producten gebruikten, bijvoorbeeld voor auto's (Alfa Romeo, Lancia, Ferrari), motorfietsen (Ducati), kantoorapparaten (Olivetti), meubels (Poltronova) en woonaccessoires (Alessi). Het werken voor grote bedrijven vormde vaak de basis voor goedbetaalde ontwerpers om meer experimenteel werk te doen buiten de bedrijfscontext. Het bekendste voorbeeld hiervan in de jaren 1970 was de carrière van productontwerper Ettore Sottsass.

Na zijn aankomst in Milaan volgde Versace's carrière een typisch traject: grote, gevestigde bedrijven en investeerders waren bereid om een jonge, innovatieve ontwerper de opdracht te geven een moderne lijn voor hun producten te introduceren en zo de verkoopbaarheid ervan te vergroten. Met zijn werk voor de lijnen 'Complice' (leer), 'Genny' (kleding voor jongvolwassenen) en 'Callaghan' (gebreide kleding) bereikte Versace die doelstellingen. Zijn ontwerpen resulteerden in een groot succes voor de bedrijven waar hij voor werkte. Al in 1976 schreef de Franse *Vogue* over zijn collectie herfst/winter 1976/77 voor 'Callaghan': "Hoewel hij drie jaar geleden vrijwel onbekend was, is Versace vandaag een van de meest besproken ontwerpers."²⁸ In 1978, na zes jaar Milaan, richtte Versace zijn eigen label op, waarmee hij de modieuze tijdgeest aanpaste aan een jonger publiek.



Tuniek

Genny by Gianni Versace,
jaren '70

Ivoren wolblend met zijde
Met dank aan Dreamrealizer

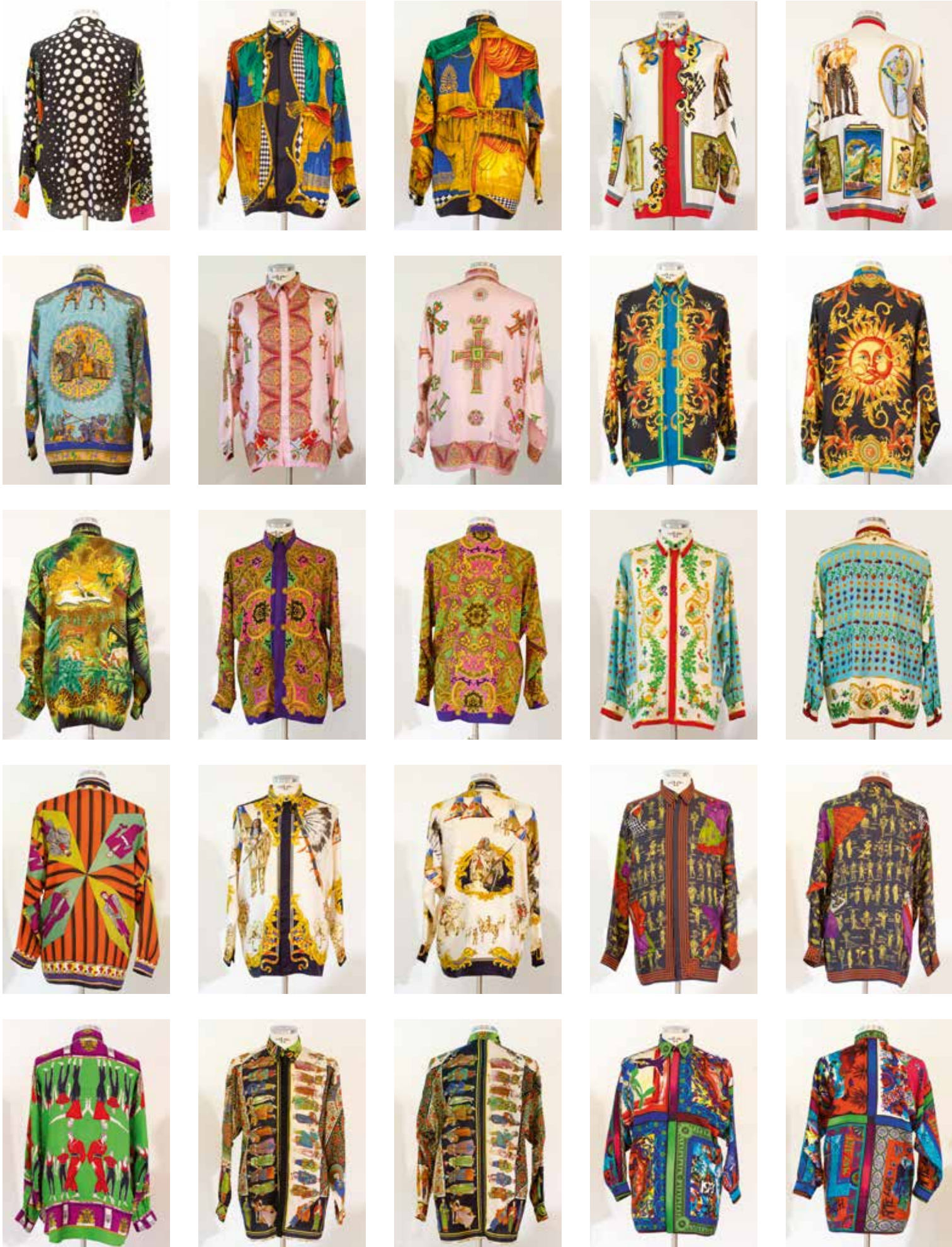
Blouse en broek

Genny by Gianni Versace,
jaren '70

Blouse van ivoren viscose tricot
met gebreide alpaca boothals
details; broek van beige tricot

Met dank aan Dreamrealizer





PUBLICATIE

WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com
i.s.m.
Groninger Museum
info@groningermuseum.nl
www.groningermuseum.nl

Auteurs
Karl von der Ahé
Saskia Lubnow

Met bijdragen van
Andreas Blühm
Doris Brugger
Fabienne Chiang
Bruno Gianesi

Vertaling en redactie
Angela M. Bartholomew & Menno Jonker
Tony Langham & Plym Peters (tekstredactie)

Vormgeving
Leon Hulst, WAT ontwerpers, Utrecht

De auteurs zijn zeer dankbaar voor de medewerking van de bruikleengevers Doriana & Salvatore Alderuccio, Doris Brugger, Rossella Catapano, Antonio Caravano, Franco Jacassi, Eri Kakkava, Alexandre Stefani en Andrea Wilemon.

Deze uitgave werd financieel mede mogelijk gemaakt door:



© 2022 WBOOKS Zwolle / de auteurs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.
© c/o Pictoright Amsterdam 2022.

ISBN 978 94 625 8518 8 (Nederlands)
ISBN 978 94 625 8531 7 (Engels)
NUR 646

TENTOONSTELLING

Gianni Versace Retrospective
3.12.2022 – 7.5.2023

Gianni Versace Retrospective werd samengesteld door Karl von der Ahé en Saskia Lubnow van Dreamrealizer, Berlijn.

Projectleiding
Fabienne Chiang

Tentoonstellingscoördinatie
Fabiola Bierhoff

Tentoonstellingsontwerp
Nathalie Crinière, Tomoko Nishiki, agence NC, Paris

Grafisch ontwerp
Eefje Kleiweg, Rudo Menge

Mannequins
Breuer Schafensterfiguren, Neuss

Participatie en educatie
Christine van der Cingel, Geertje de Groot, Ellis Hendriksen, Maria Jager, Marieke Opgelder, Geertje Smeding

Communicatie en PR
Ashley Bergsma, Annetje de Boo, Elize Greidanus, Sanne Heesbeen, Karlijn ter Horst, Jeroen Neef, Karina Smrkovsky, Asterios Touvlatzis
SPICE PR, Amsterdam

Evenementen
Ademiek Gerritsma, Saskia van Hijum

Financiën
Geert Slagter, Feiko Tuinstra

Fondsenwerving
Mettina Bleker

Secretariaat en boekingen
Lorette Faucon, Femke Hogerdijk, Karin Kwant, Franke Steffens, Babs Topf

Beveiliging
Sietse Bijsterveld en team

Kassa en publieksbalie
Karin Kwant en team

Zakelijke directeur
Esther Moesker

Algemeen directeur
Andreas Blühm

Bruikleengevers
Doriana & Salvatore Alderuccio, Zürich
Doris Brugger, Berlijn
Antonio Caravano, Napels
Rossella Catapano, Salerno
Bruno Gianesi, Milaan
Franco Jacassi, Milaan
Dreamrealizer, Berlijn
The Metropolitan Museum of Art, New York

Met dank aan

Marjan Deenen, Fernanda Fernandes, Max Hollein, Marti Huetink, Anders Klintborg, Louise ter Kuile, Christian Lacroix, Colien Langerwerf, Trudy Oosterhuis, Helma Weevers, Alfa College, Amsterdam Fashion Institute, Groningen City Club, Istituto Italiano di Cultura, Noorderpoort College

Begunstigers

Gemeente Groningen, Provincie Groningen, GasTerra, Gasunie, Vriendenloterij, ELJA Foundation, Stichting Beringer Hazewinkel, Mondriaan Fonds, Vereniging Rembrandt

Boek en tentoonstelling zijn niet officieel, noch geautoriseerd door of verbonden aan Gianni Versace S.r.l. en/of de familie Versace.